

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בראשית מבה"ח מרחשון (התוועדות ב), ה'תשל"א

חלק ב – יו"ל לש"פ לך לך, י"א מרחשון, ה'תשע"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' שמעון ע"ה

בהרה"ח ר' שמואל זאנוויל ומרת מנוחה קריינדל הי"ד

גאָלדמאַן

חבר הנהלת "בית רבקה"

מנהל גמילות חסד "שומרי שבת"

וחבר "אגודת חסידי חב"ד" העולמית

נפטר כ"ט תשרי ה'תשע"ז

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי בני משפחתו שליטי"א

הוספה

בי"ה, ידי אייר תשכ"ב
ברוקלין

מרת ... תחי

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה בקשת ברכה,

כשתכתוב שמה בלשון הקדש בצירוף שם אמה (שכן נוהגים להזכיר בתפלה) יזכירה בתפלה למילוי משאלות לבבה לטובה בענין אודותו כותבת.

וכיון שאמרו חכמנו ז"ל אשר ענינים הקשורים ביראת שמים, הרי הם תלויים אך ורק ברצון האדם, התקוה חזקה שתחליט בתוקף וגם תקיים אשר הנהגתה בחיי היום יומים תהי' מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי עליהן נאמר וחי בהם, והרי כל אחת מבנות ישראל נקראת בת שרה רבקה רחל ולאח.

לשאלתה אודות כיסוי הראש באשה.

לפלא ששואלת מעבר לים, והרי כמה רבנים נמצאים בעירה והם יורוה הפסק בדין האמור אשר מפורש הוא בשולחן ערוך, וגודל הדבר מובן גם כן מדברי הזהר הקי אשר אשה השומרת מצוה זו כדרוש, מתברכת בכל, בברכאן דלעילא בברכאן דלתתא בעותרא בבנים ובני בנים (זהר פי נשא, קכ"ו ע"א) נוסף על זה שכל ציווי השם יתברך בורא עולם ומנהיגו, הם אך ורק לטובת האדם, הרי על האדם לקיים זה בשמחה ובטוב לבב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב. במזכירות שלי אין כותבים צרפתית ולכן בא המענה בלשון הקדש, אבל היא יכולה לכתוב גם בצרפתית, כיון שקורא הנני שפה זו.

שאמרו חכמנו ז"ל .. ביראת שמים .. תלויים .. ברצון האדם: ראה ברכות לג, ב. וש"נ.
עליהן נאמר וחי בהם: אחרי יח, ה.
כיסוי הראש באשה .. מפורש הוא בשולחן ערוך: או"ח סע"ה ס"ב. אה"ע סכ"א ס"ב. שו"ע אדה"ז או"ח שם ס"ד.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ לך לך, י"א מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ב דש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ נח, חלק שלישי י"ל אי"ה לש"פ וירא הבעל"ט).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכנינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ד' מרחשון, ה'תשע"ז,
מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2016 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

שירידת גשמים קשור עם יחוד זו"נ, ולמעלה יותר: יחוד חו"ב וכו', ישנו גם פירוש המילות כפשוטו שקאי על ענין הגשמיים כפי שהוא בגשמיות¹⁴⁴; אבל הגישה הכללית צריכה להיות מתוך החלטה ברורה שישנו "רקיע המבדיל", וצריך לדעת מה הם הענינים ש"מעל לרקיע" ומה הם הענינים ש"מתחת לרקיע".

כא. ואז יכולים לבוא לבריאה של יום שלישי — "תדשא הארץ גו"¹⁴⁵, שבוזה מתגלה כח האין סוף (כמבואר באגה"ק סוף ס"כ), וענין זה קשור גם עם מ"ש¹⁴⁶ "וליוסף אמר מבורכת ה' ארצו ממגד שמים מטל ומתהום רובצת תחת וגו'", מתוך הרחבה, שמחה וטוב לבב, ועד שבאים לענין ד"יוסף ה' לי בן אחר"¹⁴⁷, כפירוש הצ"צ¹⁴⁸ שמ"אחר" עושים "בן".

כב. ועוד ענין בנוגע להבדלה שבין מים עליונים למים תחתונים: אמרו רז"ל¹⁴⁹ "מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קמי מלכא", והיינו, שענין ההבדלה הוא באופן שאצל מים תחתונים צריך להיות רגש של תשוקה להיות יחד עם הקב"ה, עד כדי כך שבוכים על שייכותם למים תחתונים... וע"י בכי" זו מתעלים גם המים התחתונים.

ועל זה באה הנחמה — ש"הובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח (כמ"ש¹⁵⁰ "על כל קרבנך תקריב מלח") וניסוך המים בחג". וענין זה פועל שמחה גדולה ביותר — שהרי בנוגע לניסוך המים נאמר¹⁵¹ "ושאבתם מים בששון", ועד ש"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"¹⁵², והיינו, שזהו תנאי בנוגע לכל עניני שמחה, שלא יכול להיות ענין של שמחה אא"כ "ראה שמחת בית השואבה".

ועד שזוכים לקיום היעוד¹⁵² "שמחת עולם על ראשם", כך, שישארו בעולם רק עניני שמחה, כפי שיהי' כאשר "יעלה הפורץ לפנינו"¹⁵⁶, בקרוב ממש.

* * *

144) וע"ד הסיפור הידוע אודות דברי אדמו"ר מהר"ש (ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 383. הרא"ש פרשתנו בתחלתו (א, ז).
145) פרשתנו א, יא.
146) ברכה לג, יג.
147) ויצא ל, כד.
148) ראה אוה"ת עה"פ. ועוד.
149) ראה תקו"ז ת"ה (יט, סע"ב). תוס' אדמו"ר מהר"ש (ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 383.
150) ויקרא ג, יג ובפרש"י. וראה תו"מ חכ"ד ע' 96. וש"נ.
151) ישע"י יב, ג.
152) שם לה, יו"ד. נא, יא.
148) ראה אוה"ת עה"פ. ועוד.

יג. בהמשך להמדובר אודות הנעליים והסנדלים של ריקודי שמח"ת — הנה כאן המקום להביע יישר-כח לאלו שהלכו ברגליהם לשמח יהודים בשמח"ת.

ובהקדמה — שבדרך כלל הסדר הוא להביע "יישר-כח" בהתוועדות של שמח"ת, והרי התוועדות זו היא המשך להתוועדות של שמח"ת. ובפרט שהתוועדות זו נערכת ביום הש"ק, שבו מתעלים כל הענינים מכמו שהיו בששת ימי השבוע, כולל גם הימים טובים שבהם, ומזה מובן שע"י ההתוועדות ביום הש"ק ניתוסף עילוי בהתוועדות של שמח"ת, כך, שנשלמת ומתמלאת גם הבעת היישר-כח, וביתר שאת כו'. וכאמור לעיל, שאע"פ שהנעליים והסנדלים שרקדו עמהם בשמח"ת נשארים דברי הרשות, הנה מקומם הוא בג"ע, וכן הוא גם בנוגע לנעליים והסנדלים שהלכו עמהם כדי לשמח יהודים בשמח"ת, ומה גם שחלק גדול מהם יצאו בריקוד כפשוטו.

ואשרי חלקם בזה ובבא,

— אלא שעכשיו לא נוגע ה"בבא", שזהו ענין בפני עצמו שיהי' אצלם בעתיד, אבל מה שנוגע עכשיו הוא ה"בוה" —

ולכל לראש, בנוגע ללימוד התורה — שהרי אע"פ שמצות היום דשמח"ת היא בריקודים⁵⁴, הרי אי אפשר לצאת י"ח בריקוד בלבד, אלא לאח"ז צ"ל גם לימוד התורה באופן של יגיעה — שיצליחו בלימוד התורה באופן מופלג, למעלה מכל הענינים הארציים (שזהו ענין הריקוד, שעל ידו מתרוממים מן הארץ — מכל הענינים הארציים), ויומשך גם בקיום המצוות שקשור עם לימוד התורה, שהרי "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"⁵⁵, ועד שיומשך גם בעבודה ד"בכל דרכיך דעהו"⁵⁶,

והעיקר — להיות מונחים בתורה, עד שגם ה"עקב" יהי' "תורני" ("א תורה פיאטע") (ע"ד מ"ש⁵⁷ "עקב אשר שמע אברהם בקול"י", שגם ה"עקב" הי' במעמד ומצב ש"שמע"⁵⁸), וגם הנעליים והסנדלים יהיו שייכים לג"ע, ועד לאופן שהמלאכים יפליאו זאת!

וכיון שפעלו על הזולת — תפעל יגיעתם בתורה הרבה יותר, כמבואר בתו"א בתחלתו⁵⁹ בענין "צדקה תרומם גוי"⁶⁰, שע"י הצדקה

54) ראה גם שיחת יום שמח"ת תשכ"ט
ס"ב (תו"מ חנ"ד ס"ע 177). וש"נ.
55) קידושין מ, ב. וש"נ.
56) משלי ג, ו.
57) תולדות כו, ה.
58) ראה סה"ש תרצ"ט ריש ע' 345. וש"נ.
59) פרשתנו א, ב.
60) משלי יד, לד.

(כולל גם צדקה ל"עני בדעת"⁶¹, ששמח"ת לא פועל עליו, וצריך לשמחו) "נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה", וכפי שמבאר הצ"צ⁶² שאין זה לשון גוזמא, אלא כפשוטו בפועל; אלא שזהו רק ענין של "זכות", שמוחו ולבו נעשים זכים באופן שכאשר ילמד בפועל אזי יצליח אלף פעמים ככה, שדבר שהי' צריך להתייגע עליו אלף שעות, יוכל להבינו בשעה אחת, אבל שעה אחת זו עליו ללמוד מתוך יגיעה, כדברי הגמרא⁶³: "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין",

— כמבואר בקונטרס ומעין⁶⁴, ש"אפילו כלי שכלו רחבים וקלים להבין (ו"הרוח שטות מסיתו, למה לך לייגע עצמך ולהטריח כ"כ את שכלך בעסק התורה, הלא כלי שכלך רחבים, וכמה שתעסוק מספיק לך"). מ"מ צריך עסק ויגיעה .. ואם כלי שכלו באמת רחבים וקלים, אם הי' עוסק הרבה, הי' בא למדרי' היותר נעלה כו" —

ולא להסתפק בשעה אחת, אלא ללמוד בשופי — לא רק שעה אחת אלא אלף שעות, שאז יהי' לו אלף פעמים אלף.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): אין הכוונה להטיל אימה... שמחר בבוקר יצטרכו להתישב מיד ללמוד אלף שעות ללא הפסק!... אלא הכוונה שיאמרו עתה "לחיים", ויקבלו החלטות טובות בענין זה, וכיון שזוהי החלטה שמתקבלת במעמד עשירות מישראל, מתוך סעודת יו"ט, ובעת רצון, בזמן רעוא דרעוין וכו' וכו' — בודאי תבוא לידי פועל, ומתוך שמחה וטוב לבב, כך, שגם היגיעה תהי' מתוך שמחה, ובמילא תהי' יגיעה נעימה.

וכל זה יומשך בעבודה ד"ויעקב הלך לדרכו"⁶⁵, ובאופן שב"דרך" זו יוכלל גם הענין ד"ואהבת לרעך כמוך"⁶⁶, ע"י הפעולה על הזולת, ועד להענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה", ונשמע בשורות טובות מפעולות אלו במשך כל השנה כולה.

* * *

יד. דובר לעיל אודות ענין המעשה הקשור עם לבוש האדם, ולאן דוקא לבוש עליון, אלא אפילו לבוש של הדרגא התחתונה שברגל; וכמו"כ ישנו גם ענין הדיבור, שעל ידו בא הענין למטה יותר כו'.

השייכים לנפש הבהמית, כמו אכילה ושתי' וכו' — אזי יכולה להיות הנהגתו באופן ש"בשמים ממעל ועל הארץ מתחת"¹³⁴, כמבואר בספרי מוסר¹³⁵ שאצל אדם הראוי לשמו — שנקרא בשם אדם ע"ש "אדמה לעליון"¹³⁶ — הנה עניני "שמים" צריכים להיות "ממעל", לידע שהם למעלה ממנו, ולכן צריך לשאוף להתעלות ולהגיע אליהם כו', ואילו עניני ארץ צריכים להיות "מתחת", לידע שהם למטה ממנו כו'.

וכאשר נמצא במעמד ומצב ד"בשמים ממעל", אזי לא איכפת לו מה שנעשה "בארץ מתחת" — שהשטיח אינו "מקיר אל קיר", והמטבח לא מספיק מודרני ("האָליוואוד קיטשען"), וה"מרצפות" אינם מסוג מיוחד כו', וביכלתו להיות "שמח בחלקו"¹³⁷ [לא בעניני שמים, שהרי אדרבה: בהם צריך להיות בתנועה ד"צמאה נפשי לאלקים"¹³⁸, אלא] בעניני ארץ, ולחיות חיים נורמליים, ולגדל את ילדיו לתורה לחופה ולמעשים טובים, וגם זוכה לשם טוב כו'.

כ. ובענין זה יש ללמוד מתנאים ואמוראים (ובמילא מתבטלת הטענה שלהיותו "בן מלך" ועד ל"מלך" (שהרי "כל ישראל בני מלכים הם"¹³⁹, ויתירה מזה, כמ"ש בתקו"ז¹⁴⁰ שהם "מלכים") אינו יכול ללמוד ממי שיהי'... שהרי הלימוד הוא מתנאים ואמוראים):

חז"ל מספרים¹⁴¹ שאצל רבי עקיבא היתה עניות מבהילה, עד ש"כלו כל הקיצין"... ואעפ"כ, כאשר פעם בא אליו אליהו — כפי שנדמה לעני — וביקש ממנו מעט תבן, שמח ר"ע לראות שבענין זה נחשב לעשיר, שיש לו מספיק תבן כדי להשאל למישהו אחר!...

ובכן: הן אמת שאין זה סדר עבור אנשים כערכנו, וכמ"ש¹⁴² "ראש (דלות) גו' אל תתן לי", אלא יהודי צריך להיות עשיר כפשוטו, בדולרים... אבל צריך לדעת מה לעשות עם הדולרים!...

בודאי צריכה להיות אכילה ושתי' כו', ובפרט בבואנו משמע"צ שבו מתחילים לומר "מוריד הגשם", שמלבד הפירוש ע"פ קבלה¹⁴³

(נעתק ב"היום יום" כד חשון).

(138) תהלים מב, ג.

(139) שבת סז, א. וש"נ.

(140) בהקדמה (א, ריש ע"ב).

(141) נדרים נ, א.

(142) משלי ל, ח ובפרש"י.

(143) ראה תו"מ חמ"ט ע' 416. וש"נ.

(134) ואתחנן ד, לט. ועוד.

(135) ראה נפש חיים (לר"ח פאלאג'י)

מערכת הב' בסופה — ס"ס"ב (לג, סע"א).

וראה גם תו"מ חנ"ח ע' 410. וש"נ.

(136) ראה של"ה ג, א, כ, ב. ועוד.

(137) אבות רפ"ד. וראה אג"ק אדמו"ר

מהוריי"צ ח"ד ע' קכא (נעתק ב"היום יום" ל

סיון). וראה גם אג"ק שם ח"ה ס"ע מז ואילך

(63) מגילה ו, ריש ע"ב.

(64) מאמר טז פ"ב.

(65) ויצא לב, ב.

(66) קדושים יט, יח.

(61) כתובות סח, סע"א. וראה נדרים מא,

רע"א. זח"ג רעג, ריש ע"ב.

(62) ראה אוה"ת בראשית (כרך ו) תתרכו,

ב.

בגלות כו'. ואף שבהמשך ספר שמות מדובר אודות יצי"מ, עשיית המשכן וכו' — הרי לפני"ז ישנו הענין ד"הבאים מצרימה"¹²⁷, עם כל הרפתקאות הגלות כו'.

ונמצא, שהאור שנברא בפועל, "ויהי אור", שייך בעיקר ליום שני, שאז נמצאים במעמד ומצב שיש שייכות לעניני העולם כו' (ולא כמו ביום ראשון, "שהי' הקב"ה יחיד בעולמו", אלקות בלבד), ואעפ"כ צריך להיות ענין האור, ובלשון הכתוב¹²⁸: "הוי' אורי", כדי לידע כיצד להתנהג בעולם ע"פ רצונו של הקב"ה. — אמנם אין זה אותו האור כמו בעולם האצילות, אבל אעפ"כ ישנו ענין של אור, שהרי ברור הדבר שהקב"ה לא יניח לתעות ("בלאגדזשען")...

וכיון שמתחילים לעסוק בעניני העולם, עניני הגוף וכו', הנה העבודה הראשונה היא — להבדיל בין המים אשר מעל לרקיע, מים עליונים, ובין המים אשר מתחת לרקיע, מים תחתונים, כדלקמן.

יט. וביאור הענין:

ענין המים — שעל ידם נעשית הצמיחה, שהרי המים מצמיחים כל מיני תענוג¹²⁹, ועי"ז נעשה קיום העולם, שכן, מין החי זקוק למין הצומח לצורך קיומו, ומין המדבר זקוק לצומח וחי — שהם כל הענינים הדרושים לקיום הגוף, כיון שחיבור הנשמה והגוף נעשה ע"י ענין האכילה, החל מאכילת לחם, שכולל גם "כל דבר מאכל (סעודה¹³⁰) קרוי לחם, כמו עבד¹³¹ לחם רב"¹³², וכפי שהובאה ראי' לדבר ממ"ש¹³³ "כי לא יוכלו המצרים לאכל את העברים לחם", שהכוונה בזה היא לכללות הסעודה.

אמנם, בענין זה דרושה ההבדלה בין המים אשר מעל לרקיע ובין המים אשר מתחת לרקיע, היינו, בין הענינים הדרושים לנפש האלקית לענינים הדרושים לנפש הבהמית.

— אין הכוונה שיש שתי רשויות ח"ו, אלא שכן הוא אופן הבריאה ע"י הקב"ה, שיש ענינים ששייכים לנפש האלקית, ויש ענינים ששייכים לנפש הבהמית.

וכאשר ישנה הבדלה זו, והיינו, שיודע שלא צריך להדר בענינים

ובענין זה מצינו במדרש⁶⁷: "מעשה ברבי עקיבא שקראו החזן ברבים לקרות בס"ת בצבור ולא רצה לעלות .. אמר .. לא סדרתי אותה פרשה שנים שלשה פעמים, שאין אדם רשאי לומר דברי תורה לפני הצבור עד שיפשוט אותו ב' ג' פעמים בינו לבין עצמו, שכן מצינו בהקב"ה .. (ש)התורה גלוי' לפניו .. וכשבא ליתן אותה לישראל, כתיב⁶⁸ בו אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ואחרי כן ויאמר לאדם וגו'", ש"אמרה (ב'⁶⁹) ד' פעמים בינו לבין עצמו עד שלא אמרה לישראל"⁷⁰.

ועד"ז סיפר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁷¹:

כ"ק אדנ"ע הי' עולה למפטיר בכל שבת. אבל היו זמנים שהי' בנסיעות, ולא רצה שידעו מי הוא, ועד שלפעמים הי' אומר לכ"ק מו"ח אדמו"ר (שנסע עמו) שיציג את עצמו בתור ה"רבינער", ואילו הוא (כ"ק אדנ"ע) יהי' ה"סוחר",

— ולהוסיף בתור מאמר המוסגר, שבהזדמנות אחרת סיפר⁷², שפעם הגיעו לעיר אחת בדייטשלאגד, וכיון שהיו אז שנים כתיקונם בנוגע למצב היהדות, חלקו כבוד גדול ל"רבינער", כלומר, לכ"ק מו"ח אדמו"ר, להושיבו בראש וכו', ואילו ה"סוחר", כ"ק אדנ"ע, ישב בצד בין הקהל. ואמר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר: תאר לעצמך, מענדל, איך הרגשתי אז, שאני ה"רבינער" שיושב בראש, ואדמו"ר הוא ה"סוחר" שיושב בצד... וכאשר אדמו"ר הבחין בכך, בראותו שנשתנה גוון פני, הסב את פניו אל הקיר, כדי שלא לראות אותי... —

ובא' מנסיעות אלו שלא רצה שידעו מי הוא, הנה בבואו לביהכנ"ס — בשבת⁷³ או ביום התענית — אירע שהשמש או הגבאי כיוון וקרא את אדנ"ע למפטיר.

בודאי הי' כ"ק אדנ"ע יכול לומר מפטיר ללא הכנות, ובפרט שהי' זה לאחרי כמה שנות נשיאות שבהם הי' עולה למפטיר בכל שבת. ואעפ"כ, ביקש שהות לכמה רגעים, ונכנס לחדר צדדי ועבר על המפטיר, ורק אז עלה לתורה.

(71) ראה גם תו"מ חמ"א ע' 37 ואילך. וש"נ.
(72) ראה גם תו"מ חכ"ז ס"ע 320 ואילך.
(73) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שלא מסתבר שהי' זה ביו"ט, אבל אולי הי' כן.

(67) תנחומא יתרו טו.
(68) איוב כח, כדכח.
(69) ב"ר פכ"ד, ה.
(70) שמו"ר פ"מ, א.

(127) ר"פ שמות.
(128) תהלים כז, א.
(129) תניא פ"א.
(130) פרש"י אמור כא, יז.
(131) דניאל ה, א.
(132) פרש"י ויצא לא, נד.
(133) מקץ מג, לב. וראה אברבנאל שם.

ומכאן רואים עד כמה נוגע הענין ד"אמרה ד"פ בינו לבין עצמו, שבגלל זה ביקש אדנ"ע שהות של כמה רגעים מבלי להתחשב בטירחא דציבורא, ובכבוד הס"ת (אף שהיתה מכוסה כו').

ובכן: כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר לי סיפור הנ"ל, לא ידעתי מהי כוונתו בספרו זאת לי, ורק עכשיו תפסתי הכוונה בזה — בקשר לענין שנאמר בהתוועדות קודמת ללא הקדמת העיון הראוי, ולכן מוכרחני לומר ש"דברים שאמרת לי לך טעות הם בדידי"⁷⁴, כדלקמן.

טו. דובר לעיל⁷⁵ אודות דברי המשנה⁷⁶ בנוגע לשמחת בית השואבה: "במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול", ובגמרא⁷⁷: "מאי תיקון גדול... כאותה ששנינו⁷⁸ חלקה היתה בראשונה והקיפוח גזוזטרא והתקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה", ונתבאר, שמתעם זה היתה שמחה בית השואבה מתחילה במוצאי יו"ט, ולא היתה דוחה שבת ויו"ט — כיון שבשבת ויו"ט לא היו יכולים לבנות הגזוזטרא כו'.

ובכן: ענין זה מצינו בנוגע להקהל — "פרשת המלך כיצד מוצאי יום טוב הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית עושין לו בימה של עץ בעזרה וכו'"⁷⁹, והיינו, שאף שבכתוב⁸⁰ נאמר "במועד שנת השמיטה בחג הסוכות בבוא כל ישראל גו'", שמשמעותו "מאתחלתא דמועד"⁸¹, מ"מ, היו עושים זאת במוצאי יום טוב הראשון, אבל "ביו"ט לא, שאין תיקון הבימה דוחה לא את השבת ולא יו"ט, ומאתמול נמי לא עבדינן לה, דדחיקא לה עזרה. והאי טעמא מפרש בגמ' ירושלמי במס' מגילה⁸² דקתני הקהל מאחרין כשחל להיות בשבת, וקאמר מפני הבימה, ונעבדה מאתמול, דחיקא לה עזרה"⁸³. וזה הי' היסוד לומר עד"ז גם בנוגע לדחיית שמחת בית השואבה למוצאי יו"ט הראשון, בגלל הצורך לבנות הגזוזטרא.

אבל, כשמעיינים בפנים, רואים שאינו כן:

איתא במשנה⁸⁴ "החליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב", והיינו, שהסיבה לכך ששמחת בית השואבה

יח. לאחרי הבריאה דיום ראשון, "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור" — באים לבריאה דיום שני (שהרי "כל יומא ויומא עביד עבידתי"¹¹⁷): "ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל... בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע"¹¹⁸.

והענין בזה:

לאחרי "יום אחד", "שהי' הקב"ה יחיד בעולמו" — הרי הכוונה היא לירד לעולם ולעסוק בענינים גשמיים, עניני הגוף וכו'.

והנה, כשיררדים לעולם צריך לדעת מראש שאין זה מעמד ומצב ש"אלקות בפשיטות"¹¹⁹ כפי שהי' בהתחלת הבריאה — במכ"ש מזה שגם ביום הראשון היתה בריאת האור בפועל ("ויהי אור") באופן אחר מכמו ש"ויאמר אלקים יהי אור", שלכן לא נאמר "ויהי כן", כתורת הבעש"ט הנ"ל (סי"ז).

ולהעיר, שענין זה מרומז גם בנגלה דתורה (כמו כל הענינים שבפנימיות התורה¹²⁰):

איתא במדרש¹²¹: "ה' פעמים כתיב כאן אורה, כנגד חמשה חומשי תורה, ויאמר אלהים יהי אור, כנגד ספר בראשית, שבו נתעסק הקב"ה וברא את עולמו, ויהי אור, כנגד ספר ואלה שמות, שבו יצאו ישראל מאפילה לאורה וכו'".

ומזה מובן, שהאור ד"ויהי אור", שהוא כנגד ספר שמות, הוא בדרגא נמוכה יותר מה"אור" ד"יהי אור", שכנגד ספר בראשית — בדוגמת החילוק שבין ספר בראשית לספר שמות, שבספר בראשית מדובר אודות האבות, שהיו בבחינת "מרכבה"¹²², ולכן נקרא "ספר הישר"¹²³, "זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים"¹²⁴; ואילו בספר שמות מדובר אודות הגלות של בני"אצל פרעה מלך מצרים כו'.

— בסוף ספר בראשית מוזכר אמנם אודות פרעה מלך מצרים, אבל שם מדובר אודות דברי פרעה ליוסף "בלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים"¹²⁵, או אודות פרעה כפי שמתברך ע"י יעקב¹²⁶; משא"כ בספר שמות מדובר אודות פרעה כפי שמשעבד את בני"א

(79) סוטה מא, א (במשנה).

(80) וילך לא, יו"ד"יא.

(81) שם, ריש ע"ב.

(82) פ"א ה"ד.

(83) פרש"י שם.

(84) סוכה רפ"ה.

(74) שבת סג, טע"ב. ויש"נ.

(75) ראה שיחת ליל שמחת ס"ב הערה

... (לעיל ע'...).

(76) סוכה נא, טע"א.

(77) שם, טע"ב.

(78) מדות פ"ב מ"ה.

(117) זהר ח"א רה, טע"א. ח"ג צד, ריש

ע"ב.

(118) פרשתנו שם, ו"ז.

(119) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 37. ויש"נ.

(120) תש"ו ע' 30. ועוד.

(121) ראה גם

(121) ב"ר פ"ג, ה.

(122) שם פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(123) יהושע יו"ד, יג.

(124) ע"ז כה, א.

(125) מקץ מא, מד.

(126) ראה ויגש מז, דיו"ד.

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁰⁷ בלקו"ש ח"י בתחלתו.

יז. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

ובאופן כזה היא התחלת הכניסה של יהודי לחיים חדשים בעולם חדש, בידעו שזהו עולם שיש בו שמים וארץ וכל צבאם, אבל, לכל לראש צריך לפעול בו ענין האור — "ויהי אור"¹⁰⁸.

ולהעיר, שאין זה אותו אור ש"ויאמר אלקים יהי אור"¹⁰⁸, וכפי שמבאר הבעש"ט¹⁰⁹ הטעם שבכל עניני הבריאה נאמר "ויאמר אלקים גו' ויהי כן"¹¹⁰, ואילו בבריאת האור נאמר "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור" (ולא "ויהי כן"), כיון שזהו אור אחר כו'. ועד"ז בנוגע לפעולתו של יהודי להאיר בעולם, שאין זה אותו האור כפי שהוא למעלה. אבל אעפ"כ, עליו לפעול בעולם ענין האור, ובאופן שזוהי פעולתו הראשונה בעולם.

וענין זה נעשה ע"י התורה — "תורה אור"¹¹¹, והיינו, שקובע עתים ללימוד התורה הן ביום והן בלילה (כהפס"ד בהלכות ת"ת¹¹²), ועי"ז פועל ב"ויהי ערב ויהי בוקר" שיהי "יום אחד"¹¹³, שיהי הקב"ה "יחיד בעולמו"¹¹⁴, "הוי' אחד ושמו אחד"¹¹⁵.

ובכחו של כל אחד מישראל לפעול זאת, ובפרט בכואו משמע"צ ושמח"ת, שבהם יכולים לשאוב אוצרות בדליים וחביות כו' (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁶ בנוגע לניצול כל רגע ממ"ח השעות של שמע"צ ושמח"ת), אלא שלאח"ז צריכים לנצל זאת בעבודה ד"ויעקב הלך לדרכו", בשמחה וטוב לבב, ובהצלחה מופלגה.

* * *

יכולים לשלוח אותם לעולם, מקום שבו אלקות בהתחדשות ומציאות בפשיטות (ראה לקמן סי"ח), כדי להפכו לקדושה, ובודאי יצליחו בוה, ואין הדבר תלוי אלא בהם. (107) בשילוב שיחת ש"פ בראשית התוועדות א'. (108) פרשתנו א, ג. (109) ראה כש"ט סרמ"ז. וראה גם תו"מ חי"ז ע' 7 ואילך. וש"נ. (110) ולהעיר גם ממ"ש (בהמשך הקאפיטל "למה רגשו גוים") "על כן לא יקומו רשעים במשפט", "אמר הקב"ה לרשעים, אני בראתי את העולם בויהי כן, ואתם אומרים לא כן*, חייכם לא כן, על כן לא יקומו רשעים במשפט" (מדרש תהלים עה"פ. וראה אוה"ת ויחי שעז, א). (111) משלי ו, כג. (112) לאדה"ז פ"ג ה"ד. וש"נ. (113) פרשתנו שם, ה. (114) ב"ר פ"ג, ת. הובא בפרש"י עה"פ. (115) זכרי' יד, ט. (116) שיחת ליל שמע"צ (בהקפות) תש"ד ס"ג (סה"ש תש"ד ע' 31).

אינה דוחה שבת ויו"ט היא בגלל החליל (וכלי שיר), וכמ"ש הרמב"ם⁸⁵ "והיאך היתה שמחה זו, החליל מכה וכו', ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב".

ואין זה בגלל ה"תיקון גדול" דעשיית הגוזזטרא — שהרי מפורש ברמב"ם⁸⁶ ש"ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה וכו'".

אך עדיין אינו מובן מ"ש הרמב"ם ש"ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים כו'" — הרי מפורש במשנה ש"במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול", ש"הקיפיה גוזזטרא והתקינו שיהיו נשים יושבות מלמעלה"?!

והביאור בזה⁸⁷:

בנוגע להקהל — כותב הרמב"ם⁸⁸: "יום הקהל שחל להיות בשבת מאחרין אותו לאחר השבת מפני תקיעת החצוצרות. . שאינן דוחין את השבת". והשיג עליו הראב"ד: "ופי' בירושלמי מפני הבימה שבעזרה, ויעשו אותה מערב יו"ט, שלא לדחוק את העזרה כו'". ויש לומר, שהרמב"ם סובר שאם מפני הבימה שבעזרה, היו יכולים לעשותה מערב יו"ט מחוץ לעזרה, ולהביא לעזרה רק למחרת (כדי שלא לדחוק את העזרה). ועכצ"ל שדחיית הקהל היא (לא מפני הבימה שבעזרה, אלא) מפני תקיעת החצוצרות.

ועד"ז סובר הרמב"ם בנוגע לתיקון מקום לנשים לשמחת בית השואבה ע"י הגוזזטרא — שהיו יכולים לעשות זאת מערב יו"ט, ובמכ"ש וק"ו מהבימה דהקהל, שכדי שלא לדחוק את העזרה היו צריכים לעשותה במקום אחר ולהביאה לעזרה למחרת, משא"כ הגוזזטרא, שעשייתה היתה באופן ש"נתנו זיזין בכתלים בולטין מן הכותל סביב סביב. . ומסדרין שם גזוזטראות לווחין כו"⁸⁹, כך, לא היתה גורמת דוחק בעזרה, כיון שלא תפסה מקום מקרקע העזרה, הרי היו יכולים לעשותה מלכתחילה בעזרה.

ולכן כתב הרמב"ם שאכן "ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים כו'", ולא במוצאי יו"ט — כיון שאין צורך לעשות

(85) הלי' לולב פ"ח הי"ג. הערה 43.
(86) שם הי"ב. (88) הלי' חגיגה פ"ג ה"ז.
(87) ראה גם הנסמן בלקו"ש חי"ז ע' 271 (89) פרש"י סוכה שם (נא, סע"ב).

מלאכה בחול המועד, בה בשעה שיכולים לעשות זאת מערב יו"ט, כיון שאין זה גורם דוחק העזרה.

ומ"ש במשנה "במוצאי יום טוב הראשון של חג כו" — הרי זה קאי על כללות המאורע דשמחת בית השואבה המבואר בארוכה במשנה: "מנורות של זהב היו שם וכו", ובהקדמה לזה נזכר גם שלצורך שמחת בית השואבה היו "מתקנין שם תיקון גדול", אבל אין הכוונה שתיקון זה הי' נעשה במוצאי יו"ט.

ועפ"ז מובן שאין מקום לכל אריכות הדברים בהתוועדות הנ"ל, ששמחת בית השואבה התחילה במוצאי יו"ט בגלל הצורך לבנות הגזוטר.א.

ובנוגע לפועל, רואים מכאן גודל ההכרח לקיים הוראת התורה שלא לסמוך על הזכרון, או על ק"ו וגז"ש וכו'; טוב יותר — הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להזולת — לעיין תחילה במקור הדברים כו', ושלוש על ישראל.

* * *

טז. ביאור ההוראה מפירוש רש"י על הפסוק⁹⁰ "בראשית ברא וגו'", "אמר רבי יצחק לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכ"ס⁹¹, שהיא מצוה⁹² ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים⁹³, שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו .. נטלה מהם ונתנה לנו",

— שנוסף על כללות העבודה דקיום התומ"צ עצמם [שזהו ענינה של ארץ ישראל ברוחניות: "ארץ" — "שרצתה לעשות רצון קונה"⁹⁴]; "ישראל"⁹⁵ — "יש ששים ריבוא אותיות לתורה"⁹⁶], צריך להיות גם כיבוש ארץ ישראל, לכבוש הענינים הארציים שב(חלקו⁹⁷ ב)עולם ולעשות

(90) ריש פרשתנו.

(91) בא יב, ב.

(92) והיינו, שהתחלת התורה אצל יהודי היא — לא העובדה ש"היא חכמתם ובינתכם" (ואתחנן ד, ו), אלא "שהיא מצוה .. שנצטוו בה", מצוה מלשון צוותא וחבור (ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. מו, ב. ובכ"מ), שעי"ז מתחבר ומתקשר עם הקב"ה.

(93) תהלים קיא, ו.

(94) ב"ר פ"ה, ח.

(95) נוסף על הענין ד"כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל" (וישלח לב, כט).

(96) מג"ע אופן קפו.

(97) ד' אמותיו, שבהם נכללת כל העיר שנחשבת כד' אמות, כדברי הגמרא במסכת עירובין (ס, ב), והרי "עניי עירך קודמין"

מהם "ארץ ישראל", כולל גם עי"ז ש"גזול" מהזמנים הקבועים לאכילה ושת' ושינה⁹⁸ כו' — ללימוד התורה וקיום המצוות.

ואף שגם עניני הגוף והעולם הם "כליו" של הקב"ה שנבראו על ידו, וא"כ, יש מקום לטענת המרגלים ש"אפילו⁹⁹ בעה"ב אינו יכול להוציא כליו¹⁰⁰, ולכן, קיום התומ"צ צ"ל רק ב"מדבר", כשנמצאים במעמד ומצב¹⁰¹ שלא עוסקים בענינים גשמיים¹⁰², אבל אי אפשר לכבוש ולבטל את הענינים הגשמיים שבהם צריכים להתנהג ע"פ דרכי הטבע¹⁰³ — הנה המענה על זה: "כח¹⁰⁴ מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", שהכוונה והתכלית ("כח") של "מעשיו"¹⁰⁵ היא שבנ"י יהפכו אותם לקדושה¹⁰⁶ —

(ב"מ ע"א, א) — לבטל את העניות שלהם, כולל גם עניות בדעת. (98) ולדוגמא — מ"ש בהתחלת השו"ע (והביאו אדה"ז גם בסידורו השוה לכל נפש) "להתגבר על יצרו .. לקום משינתו קודם אור הבוקר .. כדי שיהא הוא מעורר השחר, כמ"ש אעירה שחר כו'". (99) סוטה לה, א.

(100) וכמבואר בכ"מ המקור לטענה זו — שבכלים דתהו יש אורות תקיפים, ולכן, אין הבעה"ב דתיקון יכול להוציא את הכלים דתהו (ראה תו"מ חמ"ז ע' 108. וש"נ).

(101) ובזמני השנה — הרי זה חודש תשרי, חודש השביעי, "המשובע והמשיב"ע ברוב טוב .. על כל השנה", שבו עוסקים בענינים רוחניים: ברה"ה — שופר, ביוהכ"פ — סליחה וכפרה, בחג הסוכות — ד' מינים, עד לשמע"צ ושמח"ת; ורק לאח"ז מתחיל הענין ד"ויעקב הלך לדרכו", שאז מתחיל הזמן של ירידת גשמים (ראה תענית יו"ד, א) הדרושים לעבודת השדה (בניגוד לחג הסוכות, שבו לא עוסקים בעבודת השדה, שהרי זה כבר לאחרי "אספך את מעשיך מן השדה" (משפטים כג, טז)).

(102) כפי שהי' בפועל כשהיו בני"י במדבר, שניתנו כל צרכיהם מן המוכן: לחם מן השמים, מים מבארה של מרים, וענני הכבוד כו', בבחינת "כל מלאכתך עשו"י" (ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ש סכ"א. וש"נ).

(103) מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שהכוונה והתכלית ("כח") של "מעשיו"¹⁰⁵ היא שבנ"י יהפכו אותם לקדושה¹⁰⁶ —

(103) ועד שמצינו בשו"ע שיש ענינים שבהם צריך לנהוג כמנהג התגריין (ראה חו"מ סו"א), ולכן טוען הוא, שרצונו לנהוג בכל הענינים כמנהג התגריין. ולדוגמא: אין ענין — טוען הוא — שבשמח"ת יצטרך למעט כמה שעות משינתו, לאחר זמני האכילה, להתייגע ולהזיע כו'...

(104) וביחס לסגנון דטענת המרגלים "אפילו בעה"ב אינו יכול להוציא את כליו" — המענה הוא: "סר צלם מעליהם" (שלח יד, ט).

(105) במכ"ש וק"ו ממעשה האדם, שאם הוא רק אדם נורמלי (לא רק בצורת אדם, ולא בצורת בהמה), הנה כל דבר שעושה יש בו כוונה ותכלית.

ולעצור גם מהשייכות לר"ה — שהרי שמח"ת בא בהמשך לר"ה, ובאותו יום בשבוע שבו חל ר"ה — כמבואר (סידור עם דא"ח שער התקיעות רמה, ד ואילך) בנוגע לבנין המלכות ברה"ה, שצריך להיות החידוש גם בבחי' המדות והשכל כו', "כמו אדם שעושה מלאכה מצד איזה תענוג ורצון שיש לו בה .. צריך להשכיל בשכל וטעם ג"כ למה יעשה כך, ובודאי יש לו פנימית כוונה בה, ואחר שהשכיל ומכוין בה, נמשך שכל וכוונה זו למדות שבלב .. והמדות מתלבשים בכח העשי כו'".

(106) ולאחרי שבנ"י יודעים זאת ("הגיד לעמו") ונעשית אצלם "הנחה" זו — אזי